

Standardy wymagań do działów programowych przyrody w klasie czwartej

Dział programu : Przyroda i jej elementy

Konieczny K (stopień dopuszczający)

Uczeń potrafi :

- Wymienić niektóre składniki przyrody
- Wymienić nazwy kierunków głównych oraz ich polskie skróty
- Obserwować przedmioty na widnokręgu
- Wymienić kilka elementów pogody
- Przyporządkować składniki pogody przyrządom do ich pomiaru
- Podać przykład opadu atmosferycznego
- Wymienić pory roku i wyjaśnić zmiany zachodzące w przyrodzie w poszczególnych porach
- Bezpiecznie obserwować różne substancje
- Podać różne przykłady środowisk wodnych
- Wymienić przykłady organizmów wodnych
- Wymienić podstawowe gatunki roślin uprawnych i zwierząt hodowlanych
- Wymienić obserwację jako podstawową metodę poznania przyrody

Podstawowy- P stopień dostateczny

- Wymienić naturalne i przekształcone składniki przyrody
- Wymienić nazwy kierunków głównych i pośrednich oraz podać ich oznaczenia międzynarodowe
- Wskazać kierunek północny na podstawie znaków w przyrodzie
- Wyjaśnić pojęcie widnokręgu
- Przedstawić na rysunku widnokrąg i jego elementy
- Opisać wygląd krajobrazu w poszczególnych porach roku
- Wymienić składniki pogody i przyrządy do ich pomiaru
- Odczytać temperaturę powietrza
- Wymienić stany skupienia materii
- Podać nazwy gatunków ryb słodkowodnych i słonowodnych
- Wymienić hodowlę jako prosty sposób poznawania świata istot żywych

Rozszerzający- R stopień dobry

- Wskazać składniki naturalne i przekształcone w najbliższym środowisku
- Określić przy pomocy przyrządów (kompas, gnomon, busola) kierunki główne na widnokręgu
- Wyjaśnić zależność między miejscem obserwacji a wielkością widnokręgu
- Wymienić obiekty, które można obserwować za pomocą lupy, lornetki
- Wyjaśnić zależność między długością cienia a wysokością Słońca
- Wymienić przyrządy do pomiaru składników pogody
- Określić kierunek wiatru
- Rozpoznać 3 główne rodzaje chmur
- Określić stopień zachmurzenia nieba
- Podać przykłady substancji w różnych stanach skupienia
- Wyjaśnić, z czego zbudowane są wszystkie składniki środowiska przyrodniczego używając pojęć : atom, cząsteczka
- Bezpiecznie badać właściwości różnych substancji
- Wyjaśnić terminy: rośliny zbożowe, okopowe, oleiste
- Wyjaśnić korzyści z uprawy roślin i hodowli zwierząt

Dopelniający- D stopień bardzo dobry

- Podać przykłady zmian spowodowanych przez człowieka w środowisku naturalnym

- Wyznaczyć kilkoma sposobami kierunki główne i pośrednie oraz podać ich oznaczenia międzynarodowe
- Sprawnie posługiwać się przyrządami do obserwacji przyrody (lupa, mikroskop, lornetka)
- Zaobserwować zmiany wysokości Słońca nad widnokręgiem w poszczególnych porach roku
- Podać jednostki pomiaru elementów pogody
- Opisać aktualną pogodę z użyciem fachowej terminologii
- Wyjaśnić pojęcie „pogoda:
- Rozróżniać opady i osady atmosferyczne
- Wyjaśnić wpływ wysokości ciśnienia na samopoczucie człowieka
- Określić właściwości substancji za pomocą zmysłów
- Podać przykłady wpływu niektórych substancji na zdrowie człowieka i środowisk naturalne
- Doprowadzić wodę do wrzenia, zamrożenia i topnienia z zachowaniem bezpieczeństwa
- Wyjaśnić, który ze stanów skupienia wody jest najważniejszy dla istnienia organizmów żywych
- Planować i zakładać hodowle roślinne i zwierzęce
- Prowadzić prosty zielnik i rozpoznawać zgromadzone tam gatunki

Dział programu : budowa i czynności życiowe organizmów

Konieczny K (stopień dopuszczający)

- Wyjaśnić z czego są zbudowane wszystkie organizmy żywe
- Wyróżnić organizmy jedno i wielokomórkowe
- Wymienić po jednym przykładzie narządów i układów narządów (zwierzęcych)
- Podać 2 podstawowe czynności życiowe organizmu
- Na różnych okazach rozpoznać roślinożercę i drapieżcę
- Z podanych przykładów wybrać organizmy samożywne i cudzożywne
- Wyjaśnić, że wszystkie organizmy oddychają
- Wymienić sposoby rozmnażania
- Wyjaśnić, że rozmnażanie jest procesem życiowym warunkującym istnienie organizmów

Podstawowy- P stopień dostateczny

- Wyjaśnić pojęcie „komórka”
- Rozróżnić kształty komórek roślinnych i zwierzęcych
- Wyjaśnić, że organizmy wielokomórkowe zbudowane są z tkanek i narządów
- Zaobserwować kształty komórek pod mikroskopem
- Wskazać na roślinie podstawowe organy
- Wymienić podstawowe czynności życiowe organizmów
- Ułożyć z podanych przykładów prosty łańcuch pokarmowy
- Podać przykłady ruchów w świecie roślin i zwierząt
- Podać przykłady organizmów rozmnażających się płciowo i bezpłciowo

Rozszerzający- R stopień dobry

- Zdefiniować pojęcie „komórka”
- Wymienić po 1 przykładzie organizmu jednokomórkowego i wielokomórkowego
- Podać definicję pojęcia „tkanka” i „narząd”
- Pokazać na modelu lub tablicy przykłady narządów człowieka
- Omówić czynności życiowe wybranej rośliny lub zwierzęcia
- Wyjaśnić proces samożywności cudzożywności
- Wskazać charakterystyczne cechy wyróżniające drapieżcę i roślinożercę
- Wyjaśnić, że podczas oddychania wyzwalana jest energia

Dopelniający- D stopień bardzo dobry

- Wyjaśnić dlaczego komórki jednego organizmu mają różną budowę
- Podać więcej przykładów organizmów jednokomórkowych i wielokomórkowych

- Wyjaśnić pojęcia „tkanka”, „narząd”, „układ narządów”
- Wyjaśnić schematyczny rysunek kształtów komórek spod mikroskopu
- Wykonać modele komórek z plasteliny lub innego materiału
- Ocenić wpływ roślin i zwierząt na zawartość CO i O w atmosferze
- Wyjaśnić znaczenie zwierząt jako konsumentów
- Wyjaśnić, dlaczego rośliny stanowią pierwsze ogniwo łańcucha pokarmowego
- Wyjaśnić, jak rośliny bronią się przed wrogami
- Omówić istniejące zależności między organizmami oraz wyjaśnić je na schemacie
- Wyjaśnić istotę wymiany gazowej

Dział programu : Poznajemy nasze otoczenie

Konieczny K (stopień dopuszczający)

- Rozróżnić podstawowe elementy krajobrazu: niziny, wyżyny, góry
- Wyjaśnić, że występują różne rodzaje skał
- Wymienić 3 elementy krajobrazu przekształconego przez człowieka
- Określić środowiska życia organizmów
- Rozróżnić mapę i plan
- Określić, co to jest poziomica
- Uzasadnić konieczność ochrony przyrody
-

Podstawowy- P stopień dostateczny

- opisać podstawowe formy krajobrazu
- wymienić typową skałę i glebę najbliższej okolicy
- rozróżnić elementy krajobrazu naturalnego i przekształconego przez człowieka
- zastosować podstawowe przyrządy do obserwacji przyrodniczych
- narysować plan dowolnego przedmiotu w wybranej przez siebie skali
- wymienić podstawowe formy ochrony przyrody

Rozszerzający- R stopień dobry

- wyjaśnić fakt występowania różnych skał
- rozróżnić różne formy terenu
- wyjaśnić konieczność przekształcania środowiska
- wyjaśnić potrzebę ochrony przyrody
- zna cechy przystosowawcze organizmów do życia na lądzie i w wodzie
- odczytać znaki topograficzne z mapy
- odczytywać rysunki poziomicowe
- ocenić stan czystości środowiska w swojej okolicy na podstawie składników naturalnych

Dopelniający- D stopień bardzo dobry

- wyjaśnić zależności pomiędzy występowaniem skał a glebami
- scharakteryzować sposoby i formy ochrony przyrody
- oznaczyć wg klucza wybrane przykłady roślin i zwierząt z najbliższej okolicy
- posługiwać się planem i mapą w terenie
- wyjaśnić różnice pomiędzy wysokością względną i bezwzględną
- ocenić zależność pomiędzy działalnością człowieka a stanem środowiska i odwrotnie – wpływem środowiska na człowieka

Dział programu : Człowiek i środowisko

Konieczny K (stopień dopuszczający)

- ułożyć plan dnia
- podać podstawowe czynności człowieka
- stosować podstawowe zasady higieny otoczenia i człowieka

- właściwie zachowywać się w ruchu drogowym
- wykonać samodzielnie sałatkę jarzynową
- wyjaśnić rolę świeżych warzyw i owoców
- zastosować zasady estetyki spożywania posiłków
- wymienić prawa i obowiązki członków rodziny
- wyjaśnić istotę rozmnażania
- omówić dlaczego należy surowce wtórne
- rozróżnić objawy choroby (katar, gorączka, ból gardła
- wymienić środki chemiczne stosowane w gospodarstwie domowym
- wskazywać źródła zanieczyszczeń powietrza, wody, gleby w najbliższym otoczeniu
- okazywać szacunek rodzicom i kolegom
- akceptować i zauważać zmiany zachodzące w organizmie podczas dojrzewania
- uzasadnić, że styl życia wpływa na stan zdrowia
- prezentować prawidłową postawę ciała

Podstawowy- P stopień dostateczny

- podać nazwy kilku narządów człowieka i rozpoznać je na ilustracjach
- wymienić etapy rozwojowe człowieka
- określić bierne i czynne wypoczywanie (podaje przykłady)
- zachować się w przypadku konieczności przy drobnych urazach
- wymienić podstawowe składniki pokarmowe
- wyjaśnić od czego zależą potrzeby pokarmowe człowieka
- określić różnice biologiczne dziewczynki i chłopca
- przestrzegać zasad higieny intymnej
- podać rodzaje zanieczyszczeń środowiska i jego wpływ na życie człowieka
- wymienić ujemny wpływ hałasu na organizm ludzki
- wykonać prosty opatrunek z zachowaniem zasad higieny
- zabezpieczyć żywność przed zniszczeniem i zepsuciem (mrożenie, kiszenie, pasteryzowanie)

Rozszerzający- R stopień dobry

- wyjaśnić związek między narządami i czynnościami człowieka
- wymienić wszystkie czynności życiowe człowieka
- wyjaśnić rolę składników pokarmowych w życiu człowieka
- wymienić narządy rozrodcze męskie i żeńskie
- rozróżnić żeńską i męską komórkę rozrodczą
- wyjaśnić sposoby działań chroniących środowisko przed zanieczyszczeniem
- wyjaśnić pojęcie choroby zakaźnej
- wskazać większość zanieczyszczeń wody, powietrza w najbliższej okolicy
- wyjaśnić przyczyny powodujące zmiany w najbliższym otoczeniu
- omówić zmiany zachodzące u płci przeciwnej w czasie dojrzewania
- stosować zasady profilaktyki zdrowotnej (szczepionki, izolacja)

Dopelniający- D stopień bardzo dobry

- opisać budowę i rolę funkcjonowania narządów człowieka w układach narządów
- podać źródła występowania składników pokarmowych
- wykonać schemat genealogicznego swojej rodziny
- analizować etapy rozwoju płciowego człowieka
- planować codzienne działania zmierzające do poprawy swojego środowiska
- wyjaśnić zagrożenia wynikające z nieprawidłowego stosowania środków chemicznych